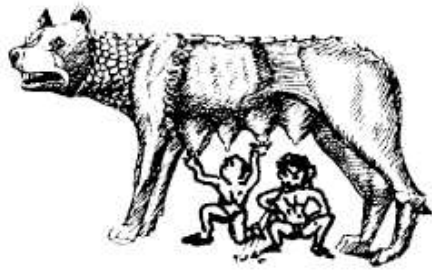


23rd Sydney Latin Summer School, 2017



University of Sydney, January 16-20, 2017

Level 4

Selections from Virgil, *Aeneid* 6

Instructor: Paul Roche

‘... if you’re going through hell ... ‘
Selections from Virgil, *Aeneid* 6



Anon. *The Descent of Aeneas into Hell* (c. 1530–40); painted enamel on silvered copper

Latin Summer School 2017
Paul Roche

Acting on instructions from his deceased father, Aeneas travels to the underworld (heading downwards from just west of Naples) in the company of the Sibyl of Cumae. There, *inter alia*, he reunites (however briefly) with Anchises, gains knowledge of his own descendants and is told something of the far-flung fate of Rome. *Aeneid* 6 looks most directly to book 11 of Homer's *Odyssey* with some notable inversions: Odysseus meets with his mother, watches a parade of past heroines, and summons the dead forth from the underworld; although Odysseus seeks advice about his future (i.e. how to get home), his encounter looks primarily to figures in his past. There are many other influences at work in book 6 that we might discuss, e.g. Orphic and Pythagorean theories of the soul, Plato, Stoicism, Ennius, Lucretius, Cicero, Catullus (and much more: Virgil's library was vast and the *Aeneid* incorporates a staggering amount of prior literature). Late-republican / early Augustan politics and history offer us further key contexts for the book and the poem as a whole.

Book 6 is the pivot of the *Aeneid*, a poem that proceeds broadly from Odyssean wanderings in its first half to Iliadic wrath and battle in its second. Here in the poem's middle, Aeneas is afforded some guidance: fatherly advice and the long view of history. Some have taken his underworld experience as imbuing the *pietas* that has kept him moving in books 1-5 with a new sense of mission and understanding. Others question whether Aeneas remembers what he sees there at all: does it have any impact on his subsequent behavior or apparent understanding? Was his prophetic vision even real (cf. line 896)? As with so many contentious scenes and aspects of the *Aeneid*, Virgil withholds explicit guidance on how we as readers should interpret Aeneas' tour of the underworld. He instead leaves it to us and our own conception of what the poem is to decide how it serves the larger patterns and symmetries of the epic and the historical context in which it was written.

However we reconstruct or interpret it, *Aeneid* 6 remains an unforgettable literary experience. It is full of pathos, suffused with melancholy (majestic in its sadness, to paraphrase Tennyson) and born of a very deep sense of human experiences. I'm looking forward to hearing what you make of it: first-impressions and long-held views are equally welcome!

See you in January,

Paul

Commentaries (a selection):

- Austin, R. G. *P. Vergili Maronis Aeneidos Liber Sextus* (Oxford 1955)
- Horsfall, N. *Virgil, 'Aeneid' 6. A Commentary*, 2 vols. (Berlin and Boston 2013)
- MacLennan, K., *Virgil Aeneid VI* (London 2003)
- Williams, R. D. *Virgil Aeneid I–VI* (London (repr. Bristol) 1972).

Two useful, brief introductions to the whole poem

- Gransden, K. W. *Virgil, the Aeneid* second edition rev. S. J. Harrison (Cambridge 2004)
- Hardie, P. *Virgil* (Oxford 1998) 53–114

Three further resources:

- Perkell, C. (ed.) *Reading Vergil's Aeneid: An interpretive guide* (Oklahoma 1999)
- Martindale, C. (ed.) *The Cambridge Companion to Virgil* (Cambridge 1997)
- Hardie, P. *The last Trojan hero: A cultural history of Virgil's Aeneid* (London 2014) esp. 21–49

Goes nicely with *Aeneid* 6:

- Dante, *Inferno* (if pressed for time canto 3, 4, 5 and/or 13)
- Milton, *Paradise Lost* (esp. books 1 and 2, 11 and 12)
- Seumas Heaney, *Human Chain* (2010), *Aeneid Book Six* (2016).

P.S. I've put slightly more text than I have done in the past. Let's see how we go. I am always happy to discuss more and read less if we find we're pressed for time, but I couldn't bring myself to cut anything from here (and there is much more that I wanted to include!).

Monday: 6.14–41 (The Temple of Apollo), 426–76 (Dido)

[a]

Daedalus, ut fama est, fugiens Minoia regna
praepetibus pennis ausus se credere caelo 15
insuetum per iter gelidas enavit ad Arctos,
Chalcidicaque levis tandem super astitit arce.
redditus his primum terris tibi, Phoebе, sacravit
remigium alarum posuitque immania templa.
in foribus letum Androgeo; tum pendere poenas 20
Cecropidae iussi (miserum!) septena quotannis
corpora natorum; stat ductis sortibus urna.
contra elata mari respondet Cnosia tellus:
hic crudelis amor tauri suppostaque furto
Pasiphae mixtumque genus prolesque biformis 25
Minotaurus inest, Veneris monimenta nefandae,
hic labor ille domus et inextricabilis error;
magnum reginae sed enim miseratus amorem
Daedalus ipse dolos tecti ambagesque resolvit,
caeca regens filo vestigia. tu quoque magnam 30
partem opere in tanto, sineret dolor, Icare, haberes.
bis conatus erat casus effingere in auro,
bis patriae cecidere manus. quin protinus omnia
perlegerent oculis, ni iam praemissus Achates
adforet atque una Phoebi Triviaeque sacerdos, 35
Deiphobe Glauci, fatur quae talia regi:
'non hoc ista sibi tempus spectacula poscit;
nunc grege de intacto septem mactare iuencos
praestiterit, totidem lectas ex more bidentis.'
talibus adfata Aenean (nec sacra morantur 40
iussa viri) Teucros vocat alta in templa sacerdos.

[b]

Continuo auditae voces vagitus et ingens
infantumque animae flentes, in limine primo
quos dulcis vitae exsortis et ab ubere raptos
abstulit atra dies et funere mersit acerbo;
hos iuxta falso damnati crimine mortis. 430
nec vero hae sine sorte datae, sine iudice, sedes:
quaesitor Minos urnam movet; ille silentum

consiliumque vocat vitasque et crimina discit.
 proxima deinde tenent maesti loca, qui sibi letum
 insontes peperere manu lucemque perosi 435
 proiecere animas. quam vellent aethere in alto
 nunc et pauperiem et duros perferre labores!
 fas obstat, tristisque palus inamabilis undae
 alligat et novies Styx interfusa coercet.
 nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem 440
 Lugentes campi; sic illos nomine dicunt.
 hic quos durus amor crudeli tabe peredit
 secreti celant calles et myrtea circum
 silva tegit; curae non ipsa in morte relinquunt.
 his Phaedram Procrinque locis maestamque Eriphylen 445
 crudelis nati monstrantem vulnera cernit,
 Evadnenque et Pasiphaen; his Laodamia
 it comes et iuvenis quondam, nunc femina, Caeneus
 rursus et in veterem fato revoluta figuram.
 inter quas Phoenissa recens a vulnere Dido 450
 errabat silva in magna; quam Troius heros
 ut primum iuxta stetit agnovitque per umbras
 obscuram, qualem primo qui surgere mense
 aut videt aut vidisse putat per nubila lunam,
 demisit lacrimas dulcique adfatus amore est: 455
 ‘infelix Dido, verus mihi nuntius ergo
 venerat exstinctam ferroque extrema secutam?
 funeris heu tibi causa fui? per sidera iuro,
 per superos et si qua fides tellure sub ima est,
 inuitus, regina, tuo de litore cessi. 460
 sed me iussa deum, quae nunc has ire per umbras,
 per loca senta situ cogunt noctemque profundam,
 imperiis egere suis; nec credere quivi
 hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem.
 siste gradum teque aspectu ne subtrahe nostro. 465
 quem fugis? extremum fato quod te adloquor hoc est.’
 talibus Aeneas ardentem et torva tuentem
 lenibat dictis animum lacrimasque ciebat.
 illa solo fixos oculos aversa tenebat
 nec magis incepto vultum sermone movetur 470
 quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.
 tandem corripuit sese atque inimica refugit
 in nemus umbriferum, coniunx ubi pristinus illi
 respondet curis aequatque Sychaeus amorem.
 nec minus Aeneas casu percussus iniquo 475
 prosequitur lacrimis longe et miseratur euntem.

Tuesday: 6.295–381 (Styx: Charon, Palinurus)

Hinc via Tartarei quae fert Acherontis ad undas.	295
turbidus hic caeno vastaque voragine gurges aestuat atque omnem Cocyto eructat harenam. portitor has horrendus aquas et flumina servat terribili squalore Charon, cui plurima mento canities inculta iacet, stant lumina flamma,	300
sordidus ex umeris nodo dependet amictus. ipse ratem conto subigit velisque ministrat et ferruginea subvectat corpora cumba, iam senior, sed cruda deo viridisque senectus.	305
huc omnis turba ad ripas effusa ruebat, matres atque viri defunctaque corpora vita magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae, impositique rogis iuvenes ante ora parentum: quam multa in silvis autumnii frigore primo lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto	310
quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus trans pontum fugat et terris immittit apricis. stabant orantes primi transmittere cursum tendebantque manus ripae ulterioris amore.	315
navita sed tristis nunc hos nunc accipit illos, ast alios longe summotos arcet harena. Aeneas miratus enim motusque tumultu 'dic,' ait, 'o virgo, quid vult concursus ad amnem? quidve petunt animae? vel quo discrimine ripas hae linquunt, illae remis vada livida verrunt?'	320
olli sic breviter fata est longaeva sacerdos: 'Anchisa generate, deum certissima proles, Cocytii stagna alta vides Stygiamque paludem, di cuius iurare timent et fallere numen. haec omnis, quam cernis, inops inhumataque turba est;	325
portitor ille Charon; hi, quos vehit unda, sepulti. nec ripas datur horrendas et rauca fluentia transportare prius quam sedibus ossa quierunt. centum errant annos volitantque haec litora circum; tum demum admissi stagna exoptata revisunt.'	330
constitit Anchisa satus et vestigia pressit multa putans sortemque animo miseratus iniquam. cernit ibi maestos et mortis honore carentis Leucaspim et Lyciae ductorem classis Oronten, quos simul a Troia ventosa per aequora vectos	335
obruit Auster, aqua involvens navemque virosque. Ecce gubernator sese Palinurus agebat, qui Libyco nuper cursu, dum sidera servat, exciderat puppi mediis effusus in undis.	340
hunc ubi vix multa maestum cognovit in umbra, sic prior adloquitur: 'quis te, Palinure, deorum eripuit nobis medioque sub aequore mersit?'	

dic age. namque mihi, fallax haud ante repertus,
 hoc uno responso animum delusit Apollo,
 qui fore te ponto incolumem finisque canebat 345
 venturum Ausonios. en haec promissa fides est?
 ille autem: ‘neque te Phoebi cortina fefellit,
 dux Anchisiade, nec me deus aequore mersit.
 namque gubernaculum multa vi forte revulsum,
 cui datus haerebam custos cursusque regebam, 350
 praecipitans traxi mecum. maria aspera iuro
 non ullum pro me tantum cepisse timorem,
 quam tua ne spoliata armis, excussa magistro,
 deficeret tantis navis surgentibus undis.
 tris Notus hibernas immensa per aequora noctes 355
 vexit me violentus aqua; vix lumine quarto
 prospexi Italiam summa sublimis ab unda.
 paulatim adnabam terrae; iam tuta tenebam,
 ni gens crudelis madida cum veste gravatum
 prensantemque uncis manibus capita aspera montis 360
 ferro invasisset praedamque ignara putasset.
 nunc me fluctus habet versantque in litore venti.
 quod te per caeli iucundum lumen et auras,
 per genitorem oro, per spes surgentis Iuli,
 eripe me his, invicte, malis: aut tu mihi terram 365
 inice, namque potes, portusque require Velinos;
 aut tu, si qua via est, si quam tibi diva creatrix
 ostendit (neque enim, credo, sine numine divum
 flumina tanta paras Stygiamque innare paludem),
 da dextram misero et tecum me tolle per undas, 370
 sedibus ut saltem placidis in morte quiescam.’
 talia fatus erat coepit cum talia vates:
 ‘unde haec, o Palinure, tibi tam dira cupido?
 tu Stygias inhumatus aquas amnemque severum
 Eumenidum aspicias, ripamve iniussus adibis? 375
 desine fata deum flecti sperare precando,
 sed cape dicta memor, duri solacia casus.
 nam tua finitimi, longe lateque per urbes
 prodigiis acti caelestibus, ossa piabunt
 et statuent tumulum et tumulo sollemnia mittent, 380
 aeternumque locus Palinuri nomen habebit.’

Wednesday: 6.679–751 (Elysium: Anchises)

At pater Anchises penitus convalle virenti
inclusas animas superumque ad lumen ituras 680
lustrabat studio recolens, omnemque suorum
forte recensebat numerum, carosque nepotes
fataque fortunasque virum moresque manusque.
isque ubi tendentem adversum per gramina vidit
Aenean, alacris palmas utrasque tetendit, 685
effusaeque genis lacrimae et vox excidit ore:
‘venisti tandem, tuaque exspectata parenti
vicit iter durum pietas? datur ora tueri,
nate, tua et notas audire et reddere voces?
sic equidem ducebam animo rebarque futurum 690
tempora dinumerans, nec me mea cura fefellit.
quas ego te terras et quanta per aequora vectum
accipio! quantis iactatum, nate, periclis!
quam metui ne quid Libyae tibi regna nocerent!’
ille autem: ‘tua me, genitor, tua tristis imago 695
saepius occurrens haec limina tendere adegit;
stant sale Tyrrheno classes. da iungere dextram,
da, genitor, teque amplexu ne subtrahe nostro.’
sic memorans largo fletu simul ora rigabat.
ter conatus ibi collo dare brachia circum; 700
ter frustra comprehensa manus effugit imago,
par levibus ventis volucrique simillima somno.
Interea videt Aeneas in valle reducta
seclusum nemus et virgulta sonantia silvae,
Lethaeumque domos placidas qui praenatat amnem. 705
hunc circum innumerae gentes populique volabant:
ac veluti in pratis ubi apes aestate serena
floribus insidunt variis et candida circum
lilia funduntur, strepit omnis murmure campus.
horrescit visu subito causasque requirit 710
inscius Aeneas, quae sint ea flumina porro,
quive viri tanto complerint agmine ripas.
tum pater Anchises: ‘animae, quibus altera fato
corpora debentur, Lethaei ad fluminis undam
seculos latices et longa oblivio potant. 715
has equidem memorare tibi atque ostendere coram
iampridem, hanc prolem cupio enumerare meorum,
quo magis Italia mecum laetere reperta.’
‘o pater, ane aliquas ad caelum hinc ire putandum est
sublimis animas iterumque ad tarda reverti 720
corpora? quae lucis miseris tam dira cupido?’
‘dicam equidem nec te suspensum, nate, tenebo’
suscipit Anchises atque ordine singula pandit.
‘Principio caelum ac terras camposque liquentis
lucentemque globum lunae Titaniaque astra 725
spiritus intus alit, totamque infusa per artus

mens agitat molem et magno se corpore miscet.
inde hominum pecudumque genus vitaeque volantum
et quae marmoreo fert monstra sub aequore pontus.
igneus est ollis vigor et caelestis origo 730
seminibus, quantum non noxia corpora tardant
terrenique hebetant artus moribundaque membra.
hinc metuunt cupiuntque, dolent gaudentque, neque auras
dispiciunt clausae tenebris et carcere caeco.
quin et supremo cum lumine vita reliquit, 735
non tamen omne malum miseris nec funditus omnes
corporeae excedunt pestes, penitusque necesse est
multa diu concreta modis inolescere miris.
ergo exercentur poenis veterumque malorum
supplicia expendunt: aliae panduntur inanes 740
suspendae ad ventos, aliis sub gurgite vasto
infectum eluitur scelus aut exuritur igni:
quisque suos patimur manis. exinde per amplum
mittimur Elysium et pauci laeta arva tenemus,
donec longa dies perfecto temporis orbe 745
concretam exemit labem, purumque relinquit
aetherium sensum atque aurai simplicis ignem.
has omnis, ubi mille rotam volvere per annos,
Lethaeum ad fluvium deus evocat agmine magno,
scilicet immemores supera ut convexa revisant 750
rursus, et incipiant in corpora velle reverti.’

Thursday: 6.752–823 (Parade of Heroes I)

Dixerat Anchises natumque unaque Sibyllam
conventus trahit in medios turbamque sonantem,
et tumulum capit unde omnis longo ordine posset
adversos legere et venientum discere vultus. 755
‘Nunc age, Dardaniam prolem quae deinde sequatur
gloria, qui maneant Itala de gente nepotes,
inlustris animas nostrumque in nomen ituras,
expediam dictis, et te tua fata docebo.
ille, vides, pura iuvenis qui nititur hasta, 760
proxima sorte tenet lucis loca, primus ad auras
aetherias Italo commixtus sanguine surget,
Silvius, Albanum nomen, tua postuma proles,
quem tibi longaevo serum Lavinia coniunx 765
educet silvis regem regumque parentem,
unde genus Longa nostrum dominabitur Alba.
proximus ille Procas, Troianae gloria gentis,
et Capys et Numitor et qui te nomine reddet
Silvius Aeneas, pariter pietate vel armis 770
egregius, si umquam regnandam acceperit Albam.
qui iuvenes! quantas ostentant, aspice, viris
atque umbrata gerunt civili tempora quercu!
hi tibi Nomentum et Gabios urbemque Fidenam,
hi Collatinas imponent montibus arces,
Pometios Castrumque Inui Bolamque Coramque; 775
haec tum nomina erunt, nunc sunt sine nomine terrae.
quin et avo comitem sese Mauvortius addet
Romulus, Assaraci quem sanguinis Iliā mater
educet. viden, ut geminae stant vertice cristae 780
et pater ipse suo superum iam signat honore?
en huius, nate, auspiciis illa incluta Roma
imperium terris, animos aequabit Olympo,
septemque una sibi muro circumdabit arces,
felix prole virum: qualis Berecyntia mater 785
invehitur curru Phrygias turrita per urbes
laeta deum partu, centum complexa nepotes,
omnis caelicolas, omnis supera alta tenentis.
huc geminas nunc flecte acies, hanc aspice gentem
Romanosque tuos. hic Caesar et omnis Iuli 790
progenies magnum caeli ventura sub axem.
hic vir, hic est, tibi quem promitti saepius audis,
Augustus Caesar, divi genus, aurea condet
saecula qui rursus Latio regnata per arva
Saturno quondam, super et Garamantas et Indos 795
proferet imperium; iacet extra sidera tellus,
extra anni solisque vias, ubi caelifer Atlas
axem umero torquet stellis ardentibus aptum.
huius in adventum iam nunc et Caspia regna
responsis horrent divum et Maeotia tellus,

et septemgemini turbant trepida ostia Nili. 800
nec vero Alcides tantum telluris obivit,
fixerit aripedem cervam licet, aut Erymanthi
pacarit nemora et Lernam tremefecerit arcu;
nec qui pampineis victor iuga flectit habenis
Liber, agens celso Nysae de vertice tigris. 805
et dubitamus adhuc virtutem extendere factis,
aut metus Ausonia prohibet consistere terra?
quis procul ille autem ramis insignis olivae
sacra ferens? nosco crinis incanaque menta
regis Romani primam qui legibus urbem 810
fundabit, Curibus parvis et paupere terra
missus in imperium magnum. cui deinde subibit
otia qui rumpet patriae residesque movebit
Tullus in arma viros et iam desueta triumphis
agmina. quem iuxta sequitur iactantior Ancus 815
nunc quoque iam nimium gaudens popularibus auris.
vis et Tarquinius reges animamque superbam
ultoris Bruti, fascisque videre receptos?
consulis imperium hic primus saevasque securis
accipiet, natosque pater nova bella moventis 820
ad poenam pulchra pro libertate vocabit,
infelix, utcumque ferent ea facta minores:
vincet amor patriae laudumque immensa cupido.

Friday: 6.824–901 (Parade of Heroes II)

quin Decios Drususque procul saevumque securi
aspice Torquatam et referentem signa Camillum. 825
illae autem paribus quas fulgere cernis in armis,
concordes animae nunc et dum nocte prementur,
heu quantum inter se bellum, si lumina vitae
attigerint, quantas acies stragemque ciebunt,
aggeribus socer Alpinis atque arce Monoeci 830
descendens, gener adversis instructus Eois!
ne, pueri, ne tanta animis adsuescite bella
neu patriae validas in viscera vertite viris;
tuque prior, tu parce, genus qui ducis Olympo,
proice tela manu, sanguis meus!— 835
ille triumphata Capitolia ad alta Corintho
victor aget curram caesis insignis Achivis.
eruet ille Argos Agamemnoniasque Mycenae
ipsumque Aeaciden, genus armipotens Achilli,
ultus avos Troiae templa et temerata Minervae. 840
quis te, magne Cato, tacitum aut te, Cosse, relinquat?
quis Gracchi genus aut geminos, duo fulmina belli,
Scipiadas, cladem Libyae, parvoque potentem
Fabricium vel te sulco, Serrane, serentem?
quo fessum rapitis, Fabii? tu Maximus ille es, 845
unus qui nobis cunctando restituis rem.
excudent alii spirantia mollius aera
(credo equidem), vivos ducent de marmore vultus,
orabunt causas melius, caelique meatus
describent radio et surgentia sidera dicent: 850
tu regere imperio populos, Romane, memento
(hae tibi erunt artes), pacique imponere morem,
parcere subiectis et debellare superbos.’
Sic pater Anchises, atque haec mirantibus addit:
‘aspice, ut insignis spoliis Marcellus opimis 855
ingreditur victorque viros supereminet omnis.
hic rem Romanam magno turbante tumultu
sistet eques, sternet Poenos Gallumque rebellem,
tertiaeque arma patri suspendet capta Quirino.’
atque hic Aeneas (una namque ire videbat 860
egregium forma iuvenem et fulgentibus armis,
sed frons laeta parum et deiecto lumina vultu)
‘quis, pater, ille, virum qui sic comitatur euntem?
filius, ane aliquis magna de stirpe nepotum?
qui strepitus circa comitum! quantum instar in ipso! 865
sed nox atra caput tristi circumvolat umbra.’
tum pater Anchises lacrimis ingressus obortis:
‘o gnate, ingentem luctum ne quaere tuorum;
ostendent terris hunc tantum fata nec ultra
esse sinent. nimium vobis Romana propago 870
visa potens, superi, propria haec si dona fuissent.

quantos ille virum magnam Mauortis ad urbem
 campus aget gemitus! vel quae, Tiberine, videbis
 funera, cum tumulum praeterlabere recentem!
 nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos 875
 in tantum spe tollet avos, nec Romula quondam
 ullo se tantum tellus iactabit alumno.
 heu pietas, heu prisca fides invictaque bello
 dextera! non illi se quisquam impune tulisset
 obvius armato, seu cum pedes iret in hostem 880
 seu spumantis equi foderet calcaribus armos.
 heu, miserande puer, si qua fata aspera rumpas,
 tu Marcellus eris. manibus date lilia plenis
 purpureos spargam flores animamque nepotis
 his saltem accumulem donis, et fungar inani 885
 munere.' sic tota passim regione vagantur
 aeris in campis latis atque omnia lustrant.
 quae postquam Anchises natum per singula duxit
 incenditque animum famae venientis amore,
 exim bella viro memorat quae deinde gerenda, 890
 Laurentisque docet populos urbemque Latini,
 et quo quemque modo fugiatque feratque laborem.

Sunt geminae Somni portae, quarum altera fertur
 cornea, qua veris facilis datur exitus umbris,
 altera candenti perfecta nitens elephanto, 895
 sed falsa ad caelum mittunt insomnia Manes.
 his ibi tum natum Anchises unaque Sibyllam
 prosequitur dictis portaque emittit eburna,
 ille viam secat ad navis sociosque revisit.

Tum se ad Caietae recto fert limite portum. 900
 ancora de prora iacitur; stant litore puppes.